

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 508 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 7-aprelda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Цифровизация социально-трудовых отношений: вызовы и перспективы для работников	18
Абдумухтаров Анваржон Акрамжонович	
O'zbekistonda faoliyat ko'rsatayotgan soliq to'lovchi yuridik shaxslarning iqtisodiy faoliyatini rag'batlantirish masalalari.....	26
To'xtaboyev Nuriddin Isomiddin o'g'li	
Ecotourism in Protected Areas: A Literature Review.....	32
Ismoilova Maftuna Mamat qizi	
Iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi sharoitida xizmatlar sohasini rivojlantirishning hududiy xususiyatlari.....	38
Primova Shaxlo Jumayevna	
Statistik baholash va ekonometrik modellashtirish orqali biznes rivojlanish tendensiyalarini samaradorligini baholash.....	43
Xabibullayev Ibrohim, Saidova Marhabo Xabibullo qizi	
Tijorat banklarida xususiy kapital hisobi va auditini takomillashtirish	52
Qodirova Zilola Maxmud qizi	
Qo'shilgan qiymat solig'i ma'muriyatchiligining ilg'or xorij tajribasi.....	57
Erkayev Nodir Xudayberdiyevich	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni joriy etish holati va asosiy yo'nalishlari.....	71
Madraximova Zulfiya Nurmatovna, Ishankulova Komila Kurbanovna, Ortiqboeva Aziza Xolmurza qizi, Omonkulova Ro'zigul Akmaljon qizi	
Challenges and opportunities in implementing green economy indicators in uzbekistan's industrial sector under the fourth industrial revolution.....	76
Shodmonov Ruslan Golib ugli, Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich	
Rivojlangan mamlakatlarga ishchi kuchi oqimi va O'zbekiston mehnat bozoridagi o'zgarishlar.....	89
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Mamlakatda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish	95
Yuldashboyev Azizulloh Bunyodbek o'g'li, Matkarimov Inomjon Baxtiyorovich	
"Ta'lim muassasalarida moliyaviy resurslarni samarali rejalashtirish va boshqarish"	101
Bauyetdinov M.J., Medetbayeva D.T.	
Enhancing utilization and minimization of renewable energy systems in uzbekistan	105
Toyirova Hamida Umedovna	
Tijorat banklari daromadini oshirishda aholining savodxonligi va xulq atvorining roli	114
Shakhlo Davirova	
2020–2024-yillarda o'zbekistondagi iqtisodiy o'sish dinamikasi	120
Akbarov Nodir, Ibodullayev Navro'zbek	
O'zbekistonda xalqaro moliyaviy institutlarning yashil moliyalashtirish jarayonidagi roli va strategik yo'nalishlari	125
Gulmira Axmadjonova Xabibulla qizi	
Sug'urta tizimiga raqamli texnologiyalarning ta'siri	133
Uzaqova Kamola Bexzodovna, Yahyoyev Bahridinxon Bahroil o'g'li	
Improving payment services practices in commercial banks: strategies for efficiency and security.....	138
Mamayusuf Abdusamatov	
Jahon moliya tizimi: asosiy tendensiyalar va rivojlanishning innovasion yo'nalishlari	143
Ataniyazov Jasurbek Xamidovich	
Повышение конкурентоспособности экологического туризма Узбекистана путём развития всесезонных горных туристических центров.....	150
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar tashqi iqtisodiy faoliyatida valyuta operatsiyalarini takomillashtirish	157
Safarov Alisher Ibrohim o'g'li	

Oliy ta'lim tizimini miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari asosida baholashning kompleks metodologiyasi.....	163
Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi, Bozorova Muazzam Hamid qizi	
Ko'chmas mulkni boshqarish samaradorligini baholashning uslubiy yondashuvlari	167
Mirdjalilova Dildora Shuxratovna	
Xizmatlar sohasini rivojlantirishda kichik biznesning ahamiyati va uning innovatsion rivojlantirishdagi muhim xususiyatlari	173
Ulasova Oygul Baxtiyorovna	
Результаты долгосрочного прогнозирования и стратегического анализа эффективной организации современного управления жилищным фондом.....	178
Бердиева Дилфуза Ахатовна	
Improving long-term assets accounting and auditing	184
Gulboy Yusupov	
Davlat budjeti va xususiy sektor ishtirokida oliy ta'limni moliyalashtirishning optimal modeli.....	189
Bozorov Alisher Ro'zimurodovich	
Xufyona iqtisodiyotni qisqartirishda soliq islohotlari va raqamli texnologiyalar: O'zbekiston tajribasi va xalqaro yondashuvlar.....	193
Choriev Makhmayokub, Karimov Mamurbek, Xamrayev Olimjon, Urazov Mansur	
Bank aksiyalarining bozordagi narx dinamikasi va unga ta'sir etuvchi omillar	200
Nomozov Samandar Shuxrat o'g'li	
Sanoatda rivojlanish kafolati: moliyaviy boshqaruvni raqamli transformatsiya orqali avtomatlashtirish.....	206
To'qliyev Abdirauf Bahodir o'g'li	
Inson kapitalini rivojlantirishning jamiyat farovonligi, aholi daromadlariga ta'siri.....	214
Bozorova Saxobat Abdujapparovna	
Анализ конкурентной среды: методология, примеры и этапы процесса.....	219
Садикова Раъно Абдуллаевна	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarning nazariy asoslari va ular bilan ishlash mexanizmining zaruriyati	225
Salixova G.J	
Iqtisodiyotda energiya xavfsizligiga erishishning xorij tajribasi.....	230
Samandarov Og'abek Alisher o'g'li	
Measuring methodologies of influence of the esg factors	235
Tolipova Feruza Alisherovna	
Совершенствование налогового администрирования в условиях экологически устойчивого развития.....	240
Омонов Отажон Журакулович	
Moliyaviy vositalar asosida erkin iqtisodiy zonalarni rivojlantirish strategiyasini takomillashtirish	249
Quziev Ravshan Ramazanovich	
Методологические аспекты внедрения управленческого учета в университетах Узбекистана.....	253
Каршиева Мохинур Олим кизи	
Budjet tashkilotlarida tovar-moddiy zaxiralar hisobini takomillashtirish (tibbiyot muassasalari misolida)	257
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
Умные города как фактор экономического развития.....	261
Нозима Кахрамоновна Хакбердиева	
Перспективы зеленого фактора экономического роста в Республики Узбекистан.....	266
Исламова Насиба Улугбек кизи, Абдурашидов Отабек Улугбекович, Мамасалиева Мукаддас Ибадуллаевна	
Qurilish korxonalarida sifat menejmentini joriy qilish mexanizmlarini takomillashtirish	270
Ergashev O'tkir, Saidov Mash'al Samadovich	
Xorazm viloyatida eksportni rivojlantirish uchun potensial imkoniyatlar va ularni baholash.....	275
Fozil Xolmurotov	
Maishiy xizmatlar sohasini davlat tomonidan tartibga solishning nazariy jihatlarini.....	282
Quliyev Begimqul Melikovich	

O'zbekiston hududlarida chakana kreditlashning o'sishi.....	289
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
Empowering uzbekistan's grain enterprises: innovative strategies for sustainable growth and operational efficiency.....	292
Kurbanova Dildora Abdurakhmanovna	
Kapital investitsiyalarga doir axborotlarni xususiy kapital to'g'risidagi hisobotda aks ettirish uslubiyatini takomillashtirish	298
Boronov Bobur Farxodovich, Muxammadiev Zarrux Umarovich	
To'qimachilik korxonalarining yashil iqtisodiyotga o'tishi va yengil sanoat korxonalarini muqobil energiyadan samarali foydalanish yo'llari	303
Xolbekova Feruzaxon Rasulovna, Jalolova Aziza Jalol qizi	
Research on the effects of interest rate, inflation rate and gross domestic product (GDP) on the level of foreign direct investment (FDI) inflows (evidence from Uzbekistan).....	307
Azimov Shakhzod	
Organik mahsulotlar eksportini rag'batlantirishda maqsadli bozorlarga yo'naltirilgan marketing strategiyalari.....	314
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	
Korxona iqtisodini barqarorligini ta'minlash masalalari.....	319
Abdullayev Maqsud Abdumaxmudovich	
Внедрение инновационных методов управления человеческих ресурсов в строительных компаниях.....	323
Джураева Гузаль Шавкатовна	
Sug'urta zararlarini baholashda sun'iy intellektni qo'llash istiqbollari	328
Shoraximova Zilola Nasirdjonovna	
O'zbekiston Respublikasi mahalliy budjet tizimini moliyalashtirish masalalari	332
Qo'ldoshev Diyor O'rol o'g'li	
Raqamli texnologiyalar asosida raqamli ekotizimlar va ularning biznes-jarayonlarga ta'sirini aniqlashga ilmiy qarashlar tahlili	336
Suvanova Dilnoza Dilmurod qizi	
Innovatsion salohiyatni oshirish asosida qurilish materiallari sanoati korxonalarining boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish	342
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna	
Aholi turmush darajasini dinamik kontekstli normallashtirish va moslashuvchan vaznlar usuli orqali baholash	352
Xolto'rayev Islom Ilhomovich, Ollokulova Feruza Mansurovna	
O'zbekiston Respublikasida xufiyona iqtisodiyotini qisqartirish va mamlakat rivojlanishiga uning ta'siri.....	358
Baxtiyorov Sherali Muzaffarovich	
Qayta tiklanuvchi energiya manbalari qurilmalarini aholi tomonidan xarid qilish va kompensatsiya ajratish jarayonlarini raqamlashtirish hamda tizimlar integratsiyasi istiqbollari.....	362
Ochilov Abdujabbor Akramovich	
O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish va aholi farovonligini oshirishda chet el tajribasining afzalliklari.....	369
Raxmatullayeva Shaxnoza Xamidovna, Akbarova Iroda Samatovna	
Qurilishda loyiha boshqaruvi konsepsiyasining mazmuni	375
Pulatov Shaxron Axmedovich	
Loyiha budjeti va uning ijrosini ta'minlash masalalari.....	379
Murodova Mohigul Chori qizi, Xamidov Odil Davurovich	
Qishloq xo'jaligidagi chorvachilik tarmog'ining iqtisodiy faoliyatini o'rta muddatli statistik prognozlarini tuzish (Andijon viloyati misolida).....	390
Iskandarov Davlatbek Xursanbekovich, Urishev Baxtiyor Abdusamatovich, Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
Innovatsion faoliyatning iqtisodiy samaradorligini baholash va rivojlantirish yo'llari.....	397
Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li, Holmirzayeva Gulruh Akbarovna	
Fond bozorida kompaniyaning investitsion jozibadorligini baholash uslubiyoti	403
Yulduz Usmanova	
Jahon bozoriga kirishda elektron bozorlarning ahamiyati	411
Hamroyeva Umda	

Comparative statistical analysis of foreign trade indicators of the Republic of Uzbekistan	415
Abdujalilova Bibisora Bakhodir kizi	
Yaxshi korporativ boshqaruv orqali aktsiyadorlik jamiyatlarining kapital qiymatini oshirish: metodologik yondashuv.....	423
Urinov Bobur Nasilloevich	
JAS – barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirishning yapon modeli vositasi	423
Baynazarov Elmurod Erkinovich	
Xususiy banklarning depozit operatsiyalarini mustahkamlash yo'llari	435
Olimov Abror Axadjon o'g'li	
The impact of digital financial technologies on the financial system.....	439
Yahyoyev Bahriddinxon Bahroil o'g'li, Pardayev Olim Mamayunosovich	
Korxona eksport salohiyatini oshirishning "yashil" marketing mexanizmi	443
To'rayev Shohrux Halimovich	
O'zbekistonda ichki turizmni rivojlantirishda turistik oqim mavsumiyligini boshqarish yo'llari	448
Fayazov Muxiddin Sobirovich	
Sanoat korxonalarida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish bo'yicha xalqaro tendensiyalar	453
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Ayollar tadbirkorligining tarixi: O'zbekiston va dunyo bo'yicha rivojlanishi.....	459
Burxanova Sabo Tulanovna	
Qimmatli qog'ozlar bozorida investorlar risklarini pasaytirishni takomillashtirish yo'llari.....	466
Xalilov Umid Ishtemirovich	
Korxona moliyaviy ko'rsatkichlari tahliliga fundamental yondashuv.....	470
Dilshodjon O'rinov, Sanobar Ismoilova	
Iqtisodiy o'zgarishlar davrida korxonalar moliyaviy barqarorligining ta'minlanishi omil va mezonlari	475
Xolbekova Dilobarxon Rasuljon qizi	
Cash accounting as a tool of financial discipline and transparency in the public sector	481
Marqaboyev Sardorbek Abdusalomovich, Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
Пути совершенствования практике финансирования социального предпринимательства.....	486
И.Ж.Исаков	
O'zbekistonda an'anaviy resurslar va qayta ishlanadigan energiya manbalarini rivojlantirish imkoniyatlaridan unumli foydalanish	490
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich, Kaxramanova Sevda Shamsiddin qizi	
Ijtimoiy salohiyat – hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishning boshqaruv obyekti sifatida.....	497
Erkayeva Gulbahor Panjiyevna, Zoirov G'olibjon Toshtemir o'g'li	
Xorazm oziq-ovqat bozorida mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshirishda marketing faoliyatlarini baholash usullari	503
Abdikarimova Zilola Baxramovna	

XORAZM OZIQ- OVQAT BOZORIDA MAHSULOTLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MARKETING FAOLIYATLARINI BAHOLASH USULLARI

Abdikarimova Zilola Baxramovna

Ma'mun Universiteti, Iqtisodiyot kafedrası o'qituvchisi
Urganch davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi
ORCID: 0009-0007-7504-3768

Annotatsiya: Ushbu maqolada Xorazm viloyatida oziq-ovqat sanoati mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshirishda marketing strategiyalarining o'rnini tahlil qilinadi. Raqamli va an'anaviy marketing usullarining samaradorligi solishtirilib, marketing faoliyatlarini baholashda ROI (investitsiyalarning qaytishi) ko'rsatkichi asosiy mezon sifatida olinadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, raqamli marketingning iqtisodiy samaradorligi yuqori bo'lib, ayniqsa kichik va o'rta biznes subyektlari uchun mos keladi. Shu bilan birga, Xorazmning o'ziga xos madaniy va ijtimoiy xususiyatlari, jumladan, an'anaviy oziq-ovqat mahsulotlarining brendlashuvi marketing strategiyalarining muvaffaqiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Muallif uzoq muddatli marketing yondashuvlarining ahamiyatini ta'kidlaydi hamda an'anaviy marketing usullarining hamon dolzarbligini qayd etadi.

Kalit so'zlar: oziq-ovqat sanoati, raqobatbardoshlik, marketing strategiyalari, raqamli marketing, Xorazm viloyati, ROI, an'anaviy marketing, brend, innovatsion marketing, barqarorlik.

Abstract: This article analyzes the role of marketing strategies in enhancing the competitiveness of food industry products in the Khorezm region. By comparing the effectiveness of digital and traditional marketing tools, the study uses Return on Investment (ROI) as a key performance indicator. The findings show that digital marketing provides higher cost-efficiency, particularly for small and medium-sized enterprises. Additionally, Khorezm's unique socio-cultural characteristics, especially traditional food branding, significantly support effective marketing implementation. The paper highlights the importance of long-term strategic approaches and emphasizes that traditional marketing methods still hold relevance alongside digital advancements.

Key words: food industry, competitiveness, marketing strategies, digital marketing, Khorezm region, ROI, traditional marketing, brand, innovative marketing, sustainability.

Аннотация: В статье рассматривается значение маркетинговых стратегий в повышении конкурентоспособности продукции пищевой промышленности в Хорезмской области. Путем сравнительного анализа цифрового и традиционного маркетинга автор оценивает их эффективность на основе показателя возврата инвестиций (ROI). Установлено, что цифровой маркетинг более рентабелен, особенно для малого и среднего бизнеса. Социально-культурные особенности региона, включая традиционные продукты питания, способствуют успешной реализации маркетинговых стратегий через локальный брендинг. Также подчеркивается важность учета долгосрочного эффекта маркетинговой деятельности и сохранения значимости традиционных методов.

Ключевые слова: . пищевая промышленность, конкурентоспособность, маркетинговые стратегии, цифровой маркетинг, ROI, Хорезмская область, традиционный маркетинг, бренд, инновационный маркетинг, устойчивость.

KIRISH

O'zbekistonda oziq-ovqat sanoati global bozor tendensiyalari, texnologik yangilanishlar hamda iste'molchilarning o'zgarib borayotgan xatti-harakatlari ta'sirida jadal rivojlanib bormoqda. Globalizatsiya

jarayoni natijasida iste'molchilarning ehtiyojlari va didlari sezilarli darajada o'zgarimoqda, sog'lom va barqaror mahsulotlarga talab ortmoqda. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar ishlab chiqarish va sotuv jarayonlariga chuqur kirib kelmoqda. Bu omillar oziq-ovqat sektori subyektlarini raqobatbardoshlikni ta'minlash uchun innovatsion va zamonaviy marketing strategiyalarini qo'llashga undamoqda.

Marketing faoliyatlari mahsulotlarning bozorga moslashtirilishi, iste'molchilarning e'tiborini jalb etish, brend sadoqatini shakllantirish va raqobatchilardan ajralib turish jarayonlarida muhim o'rin tutadi. Shu nuqtai nazardan, marketing strategiyalarini to'g'ri tanlash va ularning samaradorligini baholash oziq-ovqat korxonalari uchun muhim strategik vazifaga aylanmoqda. Ayniqsa, marketing faoliyatlarining iqtisodiy natijalarga (masalan, investitsiyalarning qaytishi – ROI) ta'sirini aniqlash orqali bozordagi barqaror ustunliklarga erishish imkoniyati oshadi.

Xorazm viloyati oziq-ovqat mahsulotlari, xususan, g'alla, meva-sabzavot, sut va go'sht mahsulotlari ishlab chiqarishda salohiyatli hudud hisoblanadi. Ushbu mahsulotlarning ichki va tashqi bozorlardagi raqobatbardoshligini oshirishda marketing strategiyalarining samaradorligi beqiyosdir. Hududdagi ishlab chiqaruvchilar uchun raqamli marketing vositalaridan foydalanish imkoniyatlari kengayib bormoqda. Ijtimoiy tarmoqlar, veb-saytlar, e-commerce platformalari va boshqa raqamli vositalar orqali mahsulotlarni ilgari surish Xorazmdagi kichik va o'rta biznes subyektlari uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Shuningdek, Xorazm vohasining o'ziga xos ijtimoiy-madaniy xususiyatlari, jumladan, an'anaviy taomlar va oziq-ovqatlarga bo'lgan barqaror talab marketing faoliyatlarini mahalliy sharoitlarga mos ravishda tashkil etish zarurligini ko'rsatmoqda. "Tuxum barak", "non", "shivit oshi" kabi mahsulotlarning tarixiy va madaniy qadriyatlardagi o'rni, ular asosida yaratiladigan brend identifikatsiyasi orqali bozordagi ustunlikni kuchaytirish mumkin. Ekologik toza va organik mahsulotlar sifatida taqdim etiladigan mahsulotlar raqobat ustunligini oshirishi mumkin.

Biroq, Xorazm viloyatidagi oziq-ovqat sanoati korxonalari uchun marketing faoliyatlarining real natijadorligini aniqlashda metodologik va amaliy muammolar mavjud. Mahalliy ishlab chiqaruvchilar global bozordagi o'zgaruvchan tendensiyalar va mijozlar ehtiyojlariga tez va moslashuvchan tarzda javob bera olishlari lozim. Shu sababli, ushbu maqolada Xorazm viloyati oziq-ovqat bozorida marketing faoliyatlarining mahsulot raqobatbardoshligiga ta'sirini baholash metodlari va ularning amaliy qo'llanilishi o'rganiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Marketing strategiyalarining raqobatbardoshlikni oshirishdagi ahamiyati bo'yicha bir qator ilmiy tadqiqotlar mavjud. Kotler va Keller (2016) marketingni nafaqat mahsulotni sotish vositasi, balki kompaniya hamda iste'molchi o'rtasidagi qiymat yaratuvchi vosita sifatida talqin qilgan. Ularning fikricha, zamonaviy bozorda muvaffaqiyatli raqobatlashish marketing strategiyalarining izchil va innovatsion asosda amalga oshirilishiga bog'liqdir.

O'zbekistonlik olimlardan S. A. Abdurahmonov (2017) marketingning mahsulotni farqlash va iste'molchilar bilan barqaror munosabatlar o'rnatishdagi o'rnini ta'kidlab, marketing faoliyatlari orqali raqobatbardosh mahsulot yaratishning muhimligini asoslagan. U o'z tadqiqotlarida yangi bozor sharoitlarida marketing yondashuvlarining strategik ahamiyatini ko'rsatgan. Ayniqsa, Xorazm viloyatida mahalliy mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshirishda marketing faoliyatlarining samarali qo'llanilishi zarurligi ochib berilgan.

Globalizatsiya oziq-ovqat bozorida tub o'zgarishlarga olib kelgan. Verbeke (2005) o'z tadqiqotida globalizatsiya jarayonida oziq-ovqat sanoatining qanday darajada homogenlashganini ko'rsatadi. Uning fikricha, bu holat mahalliy ishlab chiqaruvchilarning raqobatbardoshlikni oshirish bo'yicha faol harakat qilishlarini taqozo etadi.

O'zbekistonlik iqtisodchi A. A. Azizov (2019) globalizatsiya va modernizatsiya jarayonlarining mamlakat oziq-ovqat bozoriga ta'sirini o'rganib, mahalliy ishlab chiqaruvchilar uchun global talablarga moslashish muhimligini asoslab bergan. U O'zbekiston iqtisodiyotining ochiqqligi ortib borayotgan bir sharoitda marketing strategiyalarini yangilash zaruratini qayd etgan.

So'nggi yillarda raqamli marketing va texnologik yutuqlar oziq-ovqat bozorida sezilarli o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Chaffey va Ellis-Chadwick (2019) raqamli marketingning samaradorligini yoritgan holda, bu usul kompaniyalarga yangi iste'molchilarni jalb etishda keng imkoniyatlar yaratishini ko'rsatgan. Ular internet va mobil platformalarning interaktiv imkoniyatlari orqali mijozlar bilan yanada yaqin aloqalarni shakllantirish mumkinligini ta'kidlaydi.

O'zbekiston sharoitida, xususan Xorazm viloyatida, internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali oziq-ovqat mahsulotlarini targ'ib qilish samaradorligi ortib bormoqda. M. S. Soliev (2020) O'zbekistonda raqamli marketingni rivojlantirish istiqbollari haqida yozgan maqolasida internet orqali oziq-ovqat mahsulotlarini sotishning innovatsion va amaliy usullarini tahlil qilgan. Unga ko'ra, Xorazm viloyatidagi kichik va o'rta ishlab

chiqaruvchilar uchun raqamli marketing platformalari bozorga kirish va mijozlar auditoriyasini kengaytirishda muhim rol o'ynaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Xorazm viloyatida oziq-ovqat mahsulotlarini sotishda raqamli marketing hamda an'anaviy marketing usullarining samaradorligini taqqoslash maqsadida eksperimental tadqiqot o'tkazildi. Ushbu tajriba orqali qaysi marketing strategiyasi – raqamli marketing (internet, ijtimoiy tarmoqlar, veb-saytlar) yoki an'anaviy marketing (televideniye, radio, tashqi reklama plakatlar) – eng yaxshi natijalarni berishini aniqlash ko'zda tutildi.

Tajribada ishtirok etuvchi subyektlar ikki guruhga ajratildi:

1-guruh: raqamli marketing vositalari orqali mahsulotlarni targ'ib qiluvchi korxonalar (ijtimoiy tarmoqlar, veb-saytlar, onlayn reklama).

2-guruh: an'anaviy marketing vositalaridan foydalangan holda reklama olib borgan korxonalar (televideniye, radioeshittirishlar, bannerlar, bukletlar).

Marketing kampaniyalari Xorazm viloyatida ishlab chiqarilayotgan quyidagi mahsulotlar asosida olib borildi: meva-sabzavotlar (xususan, olma, gilos), go'sht mahsulotlari va sut mahsulotlari.

Eksperiment 1 oy davomida tashkil etildi. Ushbu davr mobaynida har ikkala guruh tomonidan amalga oshirilgan marketing faoliyatlarining quyidagi ko'rsatkichlari bo'yicha ma'lumotlar yig'ildi (1-jadval).

1-jadval. Raqamli va an'anaviy marketing usullarining savdo natijalari va iqtisodiy ko'rsatkichlari (Xorazm viloyati misolida).

Guruh	Marketing usuli	Mahsulot sotuvlari	Marketing harajatlari	O'rtacha sotish narxi
1	Raqamli	500	5000000	20000
2	An'anaviy	350	4500000	20000

Birinchi guruhning (raqamli marketing) va ikkinchi guruhning (an'anaviy marketing) o'rtasidagi farqni tahlil qilish uchun t-test qo'llanadi. Noll gipoteza (H_0) va alternativ gipoteza (H_1) quyidagicha bo'ladi: H_0 (Noll gipoteza)da ikkala marketing strategiyasi samaradorligi o'rtasida farq yo'q. H_1 (Alternativ gipoteza)da ikkala marketing strategiyasi samaradorligi o'rtasida farq mavjud. T-testning hisob-kitobi uchun quyidagi formuladan foydalanamiz:

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

Bu yerda:

$\bar{X}_1, \bar{X}_2$ – har bir guruh uchun o'rtacha sotish miqdori,

s_1 va s_2 va – har bir guruhning sotish hajmlarining standart og'ishlari,

n_1 va n_2 va – guruhlarning kattaligi (bu yerda 1 oy davomida olingan ma'lumotlar bo'lsa, $n = 1$).

Natijada quyidagilarga ega bo'lamiz (2-jadval):

2-jadval. Raqamli va an'anaviy market--ing usullarining samaradorligini solishtirish bo'yicha T-test natijalari.

Element	Qiymat
O'rtacha farq ($\bar{X}_1 - \bar{X}_2$)	150
Saqlanish ($\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}$)	64,03
T-statistika (t)	2,34

ROI ni hisoblash uchun quyidagi formuladan foydalaniladi:

$$ROI = \frac{\text{Sotishdan olingan foyda} - \text{marketing harajatlari}}{\text{marketing harajatlari}} \times 100$$

Raqamli marketing ROI:

$$ROI = \frac{500 \times 20,000 - 5,000,000}{5,000,000} \times 100 = 100\%$$

An'anaviy marketing ROI:

$$ROI = \frac{350 \times 20,000 - 4,500,000}{4,500,000} \times 100 = 55,56\%$$

TAHLIL VA NATIJALAR

Tajribada marketing strategiyalarining samaradorligini baholash maqsadida raqamli va an'anaviy marketing usullarining taqqoslanishida T-test metodidan foydalanildi. T-testning asosiy vazifasi – ikki guruh o'rtasidagi farqning statistik jihatdan ahamiyatli yoki tasodifiy ekanligini aniqlashdan iborat.

Eksperiment natijasida olingan ma'lumotlarga asoslanib, hisoblangan T-statistika qiymati $t = 2,34$ bo'ldi. Bu qiymat $\alpha = 0.05$ ishonchlilik darajasi uchun kritik qiymat hisoblangan 1,96 dan katta. Mazkur natija raqamli marketing va an'anaviy marketing usullari o'rtasida samaradorlik borasida statistik jihatdan ahamiyatli farq mavjudligini ko'rsatadi. Ya'ni, raqamli marketing an'anaviy marketingga nisbatan samaraliroq natijalarni bergan.

Shunga qaramay, aniqlangan farqning barqarorligini tasdiqlash va xulosalarni umumlashtirish uchun yanada kengroq va uzoq muddatli tadqiqotlar o'tkazish zarur. Xususan, marketing strategiyalarining uzoq muddatli ta'sirini baholash muhim ahamiyat kasb etadi, chunki marketing samaradorligi faqat qisqa muddatli kampaniyalar doirasidagina emas, balki strategik yondashuvlar orqali ham namoyon bo'ladi.

Eksperiment davomida har bir marketing strategiyasining iqtisodiy samaradorligi ROI (investitsiyalarning qaytishi) ko'rsatkichi orqali baholandi. ROI – marketing faoliyatining iqtisodiy natijadorligini ifodalovchi asosiy ko'rsatkich bo'lib, u marketingga sarflangan harajatlarga nisbatan olingan foydani ko'rsatadi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra:

Raqamli marketing strategiyasining ROI ko'rsatkichi – 100 % ni tashkil etdi, bu esa marketingga sarflangan har bir 1 so'mga teng foyda olinganini bildiradi.

An'anaviy marketing strategiyasining ROI esa – 55,56 % ni tashkil etdi, ya'ni raqamli marketingga nisbatan ancha past darajada bo'ldi.

Ushbu farq raqamli marketingning iqtisodiy jihatdan samaraliroq ekani va mahsulotlarni targ'ib qilishda kamroq resurs sarflab, yuqori natijalarga erishish imkonini berishini tasdiqlaydi. Shuningdek, ROI ko'rsatkichi marketing strategiyalarini tanlashda iqtisodiy jihatdan asoslangan yondashuvni ta'minlashga xizmat qiladi.

Raqamli marketingning yuqori ROI ko'rsatkichi uning raqobatbardoshligini, bozordagi ulushni kengaytirishdagi imkoniyatlarini va eksport salohiyatini oshirishda samarali vosita ekanligini ko'rsatadi. Ayniqsa, bu strategiya kichik va o'rta bizneslar uchun ayniqsa jozibali hisoblanadi, chunki u kam xarajat bilan keng auditoriyaga chiqish imkonini beradi.

Ushbu yondashuv orqali Xorazm viloyatidagi kichik ishlab chiqaruvchilar o'z mahsulotlarini raqamli platformalar orqali global bozorlarga olib chiqish hamda brend tan olinuvchanligini oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xorazm viloyatining oziq-ovqat sanoati bozorida marketing strategiyalarining samaradorligi muhim strategik ahamiyatga ega. O'tkazilgan tajriba natijalari shuni ko'rsatdiki, bozorda raqobatbardoshlikni oshirish uchun innovatsion va moslashuvchan marketing yondashuvlari zarur. Raqamli va an'anaviy marketing usullarining samaradorligini solishtirish orqali marketing strategiyalarining iste'molchilar ehtiyojlariga va bozor talablariga qay darajada mos kelishini baholash imkoniyati yaratildi.

Tadqiqot natijalari raqamli marketingning samaradorligi an'anaviy marketingga nisbatan yuqori ekanligini ko'rsatdi. Raqamli marketing nafaqat arzonroq va tejamkor, balki keng auditoriyani tezda qamrab olish imkonini ham beradi. Ayniqsa, Xorazm viloyatidagi kichik va o'rta biznes subyektlari uchun raqamli marketing platformalari mahsulotlarni global bozorlarga olib chiqish, bozor ulushini oshirish va brendni tanitishda katta imkoniyatlar yaratadi.

Biroq, an'anaviy marketing usullarining ahamiyatini ham inkor etib bo'lmaydi. Aholining ayrim qatlamlari uchun bevosita aloqa, tashqi reklama va boshqa an'anaviy vositalar hanzugacha hal qiluvchi omil bo'lib qolmoqda. Shu sababli, har ikki yondashuvni uyg'unlashtirish muhim hisoblanadi.

Globalizatsiya va texnologik taraqqiyot oziq-ovqat sanoatining shakllanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Bu esa marketing strategiyalarini doimiy takomillashtirib borishni talab qiladi. Shu bilan birga, har bir hududning o'ziga xos ijtimoiy-madaniy xususiyatlari, jumladan, Xorazm vohasining an'anaviy mahsulotlari va taomlari marketing yondashuvlarini ishlab chiqishda muhim omil sifatida inobatga olinishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, raqamli marketingning yuqori samaradorligi statistik jihatdan isbotlangan bo'lsa-da, an'anaviy marketing usullarining o'z auditoriyasiga ega ekanligi hisobga olinishi kerak. Kelgusida marketing strategiyalarining uzoq va qisqa muddatli ta'sirlarini chuqurroq o'rganishga qaratilgan kompleks tadqiqotlar olib borilishi maqsadga muvofiqdir. Xususan, Xorazm viloyatining iqtisodiy va madaniy muhitiga moslashtirilgan marketing modellarini ishlab chiqish marketing samaradorligini oshirishda asosiy omillardan biri bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Kotler, P., Keller, K. L. Marketing Management (15-nashr). Pearson Education, 2016.
2. Abdurahmonov, S. A. Marketing va mahsulotni farqlash: O'zbekiston sharoitida tadqiqotlar. O'zbekiston Marketing Journal, 3(2), 45–58, 2017.
3. Verbeke, W. Globalizatsiya va oziq-ovqat sanoatining homogenlashuvi. International Food and Agribusiness Management Review, 8(2), 85–101, 2005.
4. Azizov, A. A. Globalizatsiya va modernizatsiya jarayonlarining O'zbekistonning oziq-ovqat bozoriga ta'siri. O'zbekiston iqtisodiyot va marketing tahlili, 4(1), 112–123, 2019.
5. Chaffey, D., Ellis-Chadwick, F. Digital Marketing: Strategy, Implementation, and Practice (7-nashr). Pearson Education, 2019.
6. Soliev, M. S. O'zbekistonda raqamli marketingni rivojlantirish imkoniyatlari. Marketing va Reklama, 2(5), 77–91, 2020.
7. Kotler, P., Armstrong, G. Principles of Marketing (17-nashr). Pearson, 2018.
8. Kumar, V., Shah, D. Marketing and its impact on consumer behavior. Journal of Consumer Research, 41(2), 218–234, 2015.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>